

## Bez příčiny (boží vůle) ani vlas z hlavy nepadne?

Jinými slovy, má skutečně každý jev svou příčinu? Já si myslím, že ano. Podle mého názoru neexistuje nic, co by bylo bez příčiny, snad jen „příčina první“. Nemyslím si, že by vztahy příčin a účinků byly pouze našimi myšlenkovými konstrukcemi a neměly žádné opodstatnění. Kdyby tomu tak bylo, mohli bychom slůvka „proč“ a „protože“ vyškrtnout z našeho slovníku. Neměla by totiž žádný smysl. Byli bychom také zbaveni jakékoli odpovědnosti za své činy, protože bychom museli předpokládat, že náš čin nic nezpůsobí, a to, co by se jevilo jako následek našeho činu, by byl jen náhodný osamocený jev, bez jakýchkoliv vazeb.

Rozhodně ale nechci tvrdit, že náš svět je plně deterministický, že je počátečními příčinami předurčena jeho budoucnost. A že tedy stačí všechny prvotní příčiny poznat, a budeme schopni předpovídat budoucí jevy. Síť kauzálních vazeb je totiž tak spleť a složitá, že je takové poznání nemožné. Navíc ještě musíme kromě příčin, které vyvolávají účinky, brát v úvahu i podmínky, které se na účincích spolupodílejí. Nikdy nemůžeme se stoprocentní jistotou tvrdit, že příčina X vyvolá účinek Y. Příčina X totiž může v různých podmínkách vyvolat různé, možná podobné, účinky. Navíc jsme při zjišťování příčin sami vtaženi do kauzálního vztahu, stáváme se podmínkou, jež ovlivňuje účinek. Není totiž možné, abychom při procesu poznávání zůstali pouhými pozorovateli nijak neovlivňujícími skutečnost.

Podle mne má sice každý účinek svou příčinu, ale není možné tvrdit, že ta a ta příčina vyvolá ten a ten účinek. Snad lze pouze říci, že tato příčina za určitých podmínek pravděpodobně vyvolá tento účinek. Přičemž míra pravděpodobnosti může být různě vysoká, nikdy se však nestane jistotou.